

Zas Latweefchu draugs.

1844. 15. Juni.



24^{ta} lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Zs Berlihnēs. Kreewu Keisers 1mā Zuhni-deenā no Londones irr nahjis atpalkat. Zschā ees no scheienes us Stettihnēs pilsfēchtu, un tad no turrenes pahr juhru us Peterburgi.

(Aiswinnā treschdeenā, tas bija 7tā Zuhni, augsti zeenigs Keisers ar ugguns-fuggi arri no juhreas spīrgts un weffels irr atnahjis Petermuishas dahrsa pilli un no turrenes irr brauzis us Zarskoje-selo.)

Zs Salkchu walsis, Wahzsemme. Weens mescha-kungs taggad tur leelahs, ka winsch effoht isgudrojis, kā tohs tahrpus jeb kahparus, kas preedes nopohsta, weegli warr isnihdeht. Kai pirms faule usreetufe, eet meschā un pahri reises ar wahli peeftit pee kohkeem, tad kahpari nokrittischoht pee semmes, kur tohs weegli warr famiht. Warr buht, kā schi mahziba arri pee augtu kohkeem derrehs?

Zs Ealenderu semmes. Londones bihbeles-beedriba wehl no wiffahm, kas pafaulē, ta leelaka un darbojahs neapnikfuschi, kā jau lihds schim. Winna preeksch bihbeles drikkeschānu few jau drikkes no 138 wallodahm irr sagahdajuse, un ne mittahs ar tahm likt strahdacht, un suhta mihstus Deewa wahrdus us wiffahm pafaulēs mallahm. Lik pehrnaja gaddā no 4tas Mai-deenas winna waitak, ne kā weenu mihkonu bihbetu irr aishuhitijuse.

Zs Parhsches. Bija tur Mai-mehnescha widdū wiffi ammatneeki un fabrikanti no fawahm dahrgakahm prezzehm prohwes faneffuschi pahtraudischanas deht tanni leelā brangā nammā, ko kehniusch par to lizzis usbuhweht. 27tā Mai wehl leeli harri flattitaju bija tur preezajufchees pahr wiffahm tahm dahrgahm un brangahm leetahm. Bet ap pulksten 4 pehz pussdeenās sabze leetus un krussa tik maktigt us wiffu Parishi nogahstees, ka tam leelam nammam ahtrumā juntu pa wiffam pohstija un nu prezzu prohwehm ar tahdu warru uskritte, ka pehz mas minutehm stahweja uhdens diwas pehdas augsti pa wiffu leelu istabu. Puff, stundu preeksch schahs nelaimes wehl jauks laizinsch bija bijis un neisskaitami dauds zilweki to drihdi bija pastaiga, juschi leelā kehniwa dahrsa, kas tur tuwumā, — un schee wiffi, kad wehtra fahzahs, mefleja glahbtees winnā leelā nammā, bet zaur to drihs wehl leelaka nelaimē buhtu notikufe, jo laudis zits zireu speede un spaidija tik tohti, ka zitti apgihbe. To flahdi,

kas tik tur pee tajm prezzehm: tahm glahsehm un zitteem traukeem, drehbehm, un lak-
kateem u. t. j. pr. irr notikkuse, rehkina us pahri missionu dahlderu. Zeiz, ka wiffi,
kam sawas prezzes ta pohstikas, pee trefas to buhmeisteru grihb apfuhdseht, ka wansch
to nammu tik nelahgi buhwejis, un lai nu winnam to fahdi aclihsina.

A p r i k a.

Astota sinna.

(Tahs ihsas sinnas par muhsu pasault jeb semmi 84tajs gabbals.)

Aprikas rihta = juhemalla. Kap un Ottentottu semmei rihta puffe irr
Kapperu-semme (Kasseru-semme). Kapperi (Kasser) irr ka tee Ottentotti; bet
wiani pehz meetas staltaki zilweki, un ne tik apzeemds miht, bet arri pilsehtds, kur-
rus paschi sew ustaisijuschi. Ehtas irr fliktas buhdas, tik labbi apzeemds, ka arri
pilssehtds. No semmes-kohpschanas un no ammatu darbeem mas ko sinn; lohpi win-
nu baggatiba. Semme tahda patte, ka Ottentottu-semme. — Wifs jits strehki
lihd Sarkanas-juhreas eefahkuma pa wiffam mas pasihstams. Tik dauds sinnam, ka
tas klaisch, un zittur purri, zittur meschi, un zittur smilfschu-tukneschi. Semmes
augti un lohpi un swehri sche tahdi paschi, ka Senegambia un Ginea. Eedshwotaji
irr Negeri, Araberi, Mohri un Portugiseri. Pehdejee preeksch 300 gaddeem ande-
les deht atnahje un kahds gabbalds dshwes weetu usnehme. Zittahrt arri no sche-
jenes pulku wehrgu aiswedda, un arri taggad wehl kahdus aiswedd. Walstibas sche
dashadas. — Aprikas widduzis, no Sudanas jeb Nigrizias lihd Ottentottu sem-
mes. No scha gan driht it pa wiffam ne ko ne sinn. Kalni tur irr, un prohti: aug-
sti, ka jau no tablenes reds, un laudis tur gan arri deesgan dshwo, jo jau dauds fimts
gaddi irr, ka no turrenes us juhemallahm wehrgus dsenn. Diwi Negeru tautas, kas
tur dshwo, irr pasihstamas; weenu fauz Schaggas, ohtru Gallas-tautu. Sakka,
ka scho tautu laudis pa wiffam neganti — ka tahdi, kas zilwekus nokauj un ehd. —
Aprikas juhreas-fallas. Schahs irr zittas ne tahlu no rihta, un zittas ne
tahlu no wakkara-mallas. Ta wiffu, leelaka, un ta irr rihta puffe, irr Madagas-
kare, tik leela ka Prantschu-semme, Europa. Sche pulks augstu kalnu, no ka nahk,
ka gaisf naw lohti karsts. Baggata semme. Wifs, kas Aprika aug, tas arri sche,
un papilnam. Eedshwotaji irr zitti no Negeru, zitti no Araberu un zitti no Malaju
flakkas, un schee naw tahdi tumfschi un nekreetni, ka leelajs pulks Aprikas tauschu; jo
dashi mahf lassht, rakstht un wiffadus ammata darbus, un winneem labbas ehtas
un arri leeli nammi. Pehz tizzibas gan pagani, bet tomehr arri ne tahdi, ka zitti
Aprikas tumfschi laudis. Wiani peeluhds wiffu, augsto neredsamu Deemu, bet doh-
mo, ka bes ta arri zitti deemi effohr, kureus tee arri zeeni. Preeksch kahdeem gaddeem
arri sche kristigi missionari bij atnahkusch, fohlas ustaisijuschi un pulku tauschu par
kristigeem padarrijuschi; bet naw ilgi, tad tohs dsinne prohjam, un teem eedshwo-
tajeem, kas bij kristigi palikkusch, pawehleja, us sawu wezzu tizzibu arpakat greestees,
un daudsi, kas ta ne darrija, tikke mohziti un nokauti. Ka nu taggad tur ar to irr,
tas mums naw sinname. Dashas waltes un dashi kehniht sche irr. Seemeta stuhi

ti weena walste, kurras laudis leeli un breefmigi jubras laupitaji. Tee dauß reis' ar 100 fuggeem us laupischanu brauz, un laupa us jubras un us Aprikas jubemallas. — Eschetras fallas, Komorru=fallas nosauftras, irr starp Madagaskaras seemeta-stubra un Aprikas jubemallas. Schahs tohti jaukas un baggatas, un eedsihwotaji, kas Arabberi un Negeri, warretu laimigi dsihwoht, ja Madagaskaras jubras-laupitaji ne nahktu un ne pohsticu. — Madagaskarai rihta puffed irr 2 fallas, kurras Masfarenu=fallas fauz. Weenai wahrds: Bourbon. Ta 100 lauka jubdsuleela. Widdu augsti kalni, un weens tahds, ka zitkahrt ugguns apra nahja; taggad tur tik duhmi kuhp. Jubemalla un klajumds tohti baggata semme. Schelabbiba, bohmwille, tabbaka, zukkura stohbri, mustakhtu un wirz-nagliuukohki. Gaifs mißligs. Eedsihwotaji irr Negeri un Europeeri, wissu wairak Prantschi, kurreem arri schi falla peederr. Ohteru fallu fauz Moritz=fallu. Schi tahda patte, ka pirmeja, bet tik puff tik leela. Arri tahdi paschi laudis schè dsihwo, un zitkahrt arri Prantschu=falla bij. Taggad ta Englendereem rohkäs. — Aprikas wakkara-puffed irr Elena (Helena) Engländeru=falla, gan masa un kalnaina, bet tomeht tohti baggata. Winna wissu-wairak tapeh; wehra leekama, ka tur Prantschu keiseris, Napoleons, kad no fameem prettineekeem bij uswarrehts, ka Engländeru zettumä dsihwoja un nomirra. — Pee Sineas jubemallas irr Sineas=fallas; arri kalnainas, bet arri tohti baggatas. Eedsihwotaji Portugiseri un Negeri. — Pee Satta=ragga irr Satta=ragga fallas; kalnainas un ne baggatas. Arri schè Portugiseri un Negeri. — Ne tahdu no Saaras mallas irr 12 fallas, ar wahrdu Kanary=fallas. Tahm arri pulks kalnu, bet arri jauki, un augligi klajumi, un gaifs schè irr, kas tohti mißligs. Wissadas dahrgas leetas baggatigi aug, un wißns irr, kas tohti labs. Daschadi tohpt un puni. No scheem peeminnam swirbutus, kas dselteni un tohti jauki dseed; schohs fauz par Kanarias=putneem. Pulks no tahdeem us mußu semmehm irr atwests, un no scheem zilweku mahjäs zitti isperrinati, un salka, ka schè wehl labbaki dseedoh. Kungit tohs mißle un pirk. Ta leelaka no schahm fallahm irr Tenerippa, (Teneriffa). Zitta, kas ta wissu=baggata irr Kanaria. Wissas schahs Spanereem peederr. Eedsihwotaji irr tahdi zilweli, kas no Spanereem, Mohreem un wezzeem semmes=eedsihwotajeem, kas wissu schè fajauluschees, zehluschees. Winna nabbaga laudis, kaut gan warretu baggati buht, un tas tapeh; ka laiffi. — Kanarias=fallahm seemeli weena, so Madeira fauz. Schi Portugiseru rohkäs un tahda patte, ka winnas. Schè arri tohti labs wißns aug. — Pehdigi wehl kahdas peeminnam, kas Portugiserem peederr, un kurras no dascheem pee Eiropas semmehm tohp peesFairitas. Schahs irr Affohteru=fallas; masas, kalnainas, bet arri tohti baggatas un ar tohti mißligu gaifu. Laudis, kas schè dsihwo, irr tik Portugiseri. Winna skaits irr 9.

..... 9.

Deewa sohdiha saglam.

Pruschu semme tannis karragaddos no 1757—1763 stahweja kahda wakkara Pruschu saldabts preeksch tahs telts durwim, kurrä wirfneek gulleja, us wakli. Schelmitis buhdams; saldabts jau fenn us behgschanu dohmajo, ween gaididams ipe

dewigu laiku. Zaur durwim bija redsejis, ka wirsneeks gulleht eedams, sawu selta keshas pulkstent, kas arri stundas apfite, bija nolizjis pee gultas us galduu, un tuh-dal winnam prahta nahze to nosagt. Tik ko wirsneeks eemigge, saldahts lehnem preewil-kahs, un pulkstent keshâ bahsis, gaidija, ka no wakts wallâ tiktu, ka warretu aisbehtg.

Va tam nahk zits saldahts pee wirsneeka, tam kahdu waljadsiņu sinu atnes-dams. Wirsneeks no meega atmohdees, flattahs pehs sawu pulkstena, un to neat-rafidams wakts saldatam bahrgi usbrehtg: »Schelmi, tu mannu pulkstenti effi nosa-dsis!« Ar negantu drohschibu schis atbildeja: »Kâ juhs gohda-wihru sauzect par sagli? Es negribbu dsihws no schahs weetas eet, ja es ko no juhfu pulkstena sinnu.« Gribbeja wehl wairak nodeewotees, bet tanni paschâ azzumirkli eesahze pulkstens win-nam keshâ to diwpadefmitu stundu apfist, un us tahdu wihsi usrahdija sagli. Saldahts, par to warren' isbihjees, kritte pee semmes, un no seelahm isbailehm, tai paschâ wee-tâ garru islaide. — Wirsneeks, tâ patt arri tas ohters saldahts par to tohti isbihjees, un wirsneeks fazzija, fluffam nopuhdamees: »Breesmigas irr tawas sohdbas, tu taisnajs Deems!«

D. R.

Saglis, nepateesi swehrejis, pats newilschu isteiz sawu grehku.

Weens wihrs, ko zitti asinne par blehdi, kaiminam nosagge kahdus jaunus aug-tu foklus un tohs eestahdija sawâ dahrsâ. Kaiminsch, sawus foklus pasihdams pee tahm wahrdu=sihmes, ko pats teem misâ bija eegreesis, tohs melleja, atradde win-na dahrsâ, un winnu tadeht apfuhdseja pee teefas, ka tas winnam tohs bija nosadsis. Bet schis pastahwigi leedsehs un kad zittas parahdischanas ne bija, ne kâ tahs wahr-du=sihmes, tad teefa pawehleja, ka apfuhdsetam bija apswehreht, ka winsch bes wainas. Schis swehreja, un kaiminam wehl bija winnam luhgt peedohschanu. No teefas ista-bas iseihoht, fastappe tam melderis, kas sinnadams, ka schis patlabban to sahdbibu bija noswehrejis, un to sawâ firde tomeht par sagli turredams, to fanehme pee rohkas un tam fluffam fazzija ausi: »Ekkur mulkis! woi tad ne warreji tahs wahrdu=sihmes is teem fokleem isgreest? tad ne weens us tewi ne buhtu dohmajis. — »Pateesi, tas buhtu labbi bijis!« tâ atbildeja saglis ne apdohmadams, »bet kas tad ahtrumâ arri wissu spehs apdohmaht!« — Tâ winsch nu pats fewi usrahdija par sagli un bleh-di, un dabbuja sawu algu.

D. R.

S m e e l l u s t a h s t s.

Weens leels=kungs, no semmehm eebrauzis pilfatâ, fazzija, par eelu staiga-dams sawam fullainam. »Reds, Anzi, kâ labbas man wehl azzis irraid; es redsu tur us tohrna wirsgalla muschu, kas tur usmectusees.« — Anzis, ne fenn mulschâ eenemts, dohmaja, ka jau pa reisi ne=effoht, kungam ko runnaht pretti, atbildeja: »San teefa, zeenigs leels=kungs, to muschu es arri redsu, bet tohrni pa wissam ne warru fastattih.«

D. R.

(23schai un 24tai lappai pawaddons no wessela bohgena, fur atrohdaht eelschâ: I. Weens finnepa graudinsh. II. Dhtra, trescha un zettorta nodalka no tahs kristigas isstai-droschanas to 10 Deema bauftu. III. Kâ ja=atbild us 7tu lihds 13tu jautaschanu. IV. Trihs jaunâs jautaschanas.)

Lihds 14. Jam pee Rihges irr atnahkuschy 710 kuggi un aisbraukuschy 497.

Wihru drikkht. No Widsemmes General-gubernementes yusses: Dr. C. E. Napierofy.

Latweeschu drauga

p a w a d d o n s

pee № 23 un 24.

8. un 15. Juni 1844.

S i n n e p a g r a u d i n i.

1.

Man gauschi schehl pahr teem fristigeem zilwekeem, ka winneem pahrlieku ilgı un beesi irr fazzichts preekschâ: zilwekam ne effoht eespehjangs, Deewa bauftus peepildih, ir ne to wiff-masaku. Sinnu gan, ka teefs; bet tol falkait, mihti lassitaji, paschi, fo dohmajeet, kad kahdu reisi tuhwu pee muifchas seels pulks kauschu, kas ne mahf peldeht, stahwetu efara mallâ un weenam zilwekam buhtu gaddijees efara widdû flihf, un seelskungs pats zaur lohgu laudim peefauktu: »glahbjeet winnu! glahbjeet winnu! Woi es tad gudrs gan buhtu, ja es kauschu starpâ eetu un bes mitteschanas winneem fazzitu: »juhş jau ne mahfat peldeht!« Woi tad schee kautini ne paliktu wehl kuh-trakt pee glahbschanas? woi tuhliş ne noliktohs faulgohti gulleht un teiktu: »wınsch jau fakka, ka ne eespehjam, seelkunganı paklausih!«? — Woi ne buhtu daudf labbakt, kad es winneem tâ fazzitu: »draugi mihti, steidsatees, eekahpt taı leelâ laiwâ un tannis masâs laiwınâs, kas tē pee mallas un seelkunganı peederr, un ne aismirsteer, wirwes no muifchas nemt lihds, kas pee glahbschanas derr, un sinnat, jums alga buhs leela, jo tas nelaimigajs irr pascha seelkunganı behrs!« Ak, kâ nu tezzetu! kâ nu puhletohs wıffi, un turklaht deesgan apsinnahtohs, ka ir airas ne winneem, bet seelkunganı pascham peederr! Luhl', tapehş es arri katram wahjam, grehşigam zilwekam labpraht tâ patt peefauju: Deews, fawus bauftus dohdams, tew irr grıbbeşis glahbt, tew, fo wınsch til tohti mihto, kâ tehws fawu weenıgu behrs; un til tew ja-puhlejahş pascham lihds, ka tu, Deewa nammâ eedams, dohdamees us Deewa luhşgchanahm, turredamees pee Deewa wahrdeem u. t. j. pr., no winna rohkahm faemtu to spehku, kas tew wajaga us to, winna bauftuem paklausih. Jo Deews irr ustızzams, muhs ne kâ ne lihdamş wairak kahrdınah, ne kâ mehş spehjam pretti-turretees, un katrai kahrdınaschanai tahdu gallu darrıdamş, ka mehş to warram panest. — Bet kas zıttadı mahja, tohs es lihdsınaju ar teem Warıseereem; jo schee arri mihleja, laudıs apkraut ar grehti-neffamahm nastahm un paschi tahş ne aiskahre ar ue weenu pırkstu (Luhl. 11, 46.). Un winneem turreeschu preekschâ ta Apustula Zahna mahşıbu (I. 5, 3.): »Deewa bauftı ne irr grehti« un pascha Jesus wahrduş (Matt. 11, 30.): »Mans juhşs irr laıpnıgs un manna nastı weegla.«

72.

Kristıgas isfkaidroschanas to 10 Deewa bauftu.

2.

2 Mohf. gr. 20, 3. Tew ne buhs zıttus Deewus turreht preeksch mannis.

Luttera isfkaidroschana: Mums buhs Deewu pahr wıffahm leetahm bıhtees.

Deews ween irr bıhşajams pahr wıffahm zıttahm leetahm pasaulé. Tâ mehş lassam Dahwıda dseesmâs (vs. 33, 8.): bıhşteetes no ta Kunga, wıffa pasaulé; bai

lojeetees preefch winna, wiffi semmes eedfihwotaji. (Dahw. ds. 111, 10.) Ta Kunga bihjaschana irr tahs gudribas eefahkums; teem (zilwekeem) irr labba faprafchana, kas to darra.« To paschu mahja muhsu Vestitajs (Matt. 10, 28.): »ne bihsteetees no teem, kas to meefu nokauj, un to dwehfeli ne warr nokaut; bet bihsteetees wairaf no ta, kas meefu un dwehfeli warr nomaitacht ellé.« (Ebr. 12, 29.) »Muhsu Deews irr weens aprihdams ugguns.« (Ebr. 10, 31.) »Breesmiga leeta irr, eekrist ta dsihwa Deewa rohkâs.« Muhsu pascha apsinnafchana pahr to mums dohd leezibu: (Reem. 2, 15.) »muhsu dohmas jeb sawâ starpâ apfuhdsahs, jeb arridsan aisbildina jahs.« No ka tad arr' wiffi, kas mums schê bailigs un breefmigs irr, nahf un jektahs? wof naw no scha dsihwa wiffu-warrena Deewa? Deewam klaufa ugguns, wehjsch un juhra. Woi tad meh's nu faprohtam, ka wiffas leetas, arri tahs wiffubailigakas un breefmigakas, stahw ween Deewa rohkâs un winna walkâ? Woi nu arri atsihstam, kapeh'z swehtî raksti fakka: »breesmigi irraid, Deewa rohkâs krist,« kam ne kas ne warr isbehgt. To Latters sawâ katkismé mahja ar scheem wahrdeem: »mums Deewu buhs bihtees pahr wiffahm leetahm.« — Ja tu, kristihis zilweks, Deewu wiffuwairak bihstees, tad tew ne wajaga bihtees no ne kahda zilweka, no ne kahdahm zittahm leetahm un notikkumeem; jo tu skaidri atsihsti, ka Deews ween wiffuwairak irr bihjajams. Ja tu Deewam pa prahtam dsihwofi, kas tad tew warr pretti buht? kas tew tad wair's warr baldiht? — Lufko ween us sawu Vestitaju Jesu; kad winsch preefch ta augsta teefas kunga Pilatusa stahweja, un kad schis draudedams us winnu fazzija: (Jahn. 19, 10.) »woi tu ne siini, ka man irr walka, tewi krusâ fist, un arri tewi palaisf?« Ko Jesus tad tam atbildeja? (Jahn. 19, 11.) »tewim ne buhtu ne kahda walka pahr mannim, ja ta tewim ne buhtu dohta no augfchenes.« Swehtigs irr tadeht tas zilweks, kas sawu Deewu wiffuwairak bihstahs! Tahds, kd winna Vestitajs, arri preefch affins-kahrigeem eenaidneekeem drohfschi, bes isbailehm warr stahweht; tahds lihds ar deewabihjigu un rizzigu Steppiau arri ne bihfees, kad to ar afmineem gribbetu nofist, winsch tad arri lihds ar scho rizzigu wihru tahs debbefis redsehs atwehrtas. Tahds deewabihjigs zilweks ar to atgreesigu Apustutu Pahwilu pajzetigi paneffih's gohdu un negohdu, nifnu un labbu flawu, un tomehr eefsch sawa Deewa un Vestitaja preezafees. No sawa Deewa winnu ne schêrs nedf behdas, nedf bailiba, nedf wajaschana, nedf bads, nedf plikkums, nedf liksta, nedf sohbins (Reem. 8, 35.). Winsch ween bihstahs to dsihwu Deewu un tapeh'z winsch wiffadi irr drohfschs un fakka ar to deewabihjigu Affawu: (Dahw. ds. 73, 23.) »Tatschu es weenumehr pee tewis paleeku. (26.) Jebfchu man arri manna meefa un manna firds pamirft, tad tu, Deews, effi mannas firds patwehrums, un manna dalka muhschigi.« —

Bet kas Deewu sawu Kungu ne bihstahs, tam no dauds zittahm leetahm ja bihstahs; brihscham tam buhs bailigas dohmas sawas nabbadsibas un sawa truhkuma peh'z; brihscham tas bihstahs no sehrgahr un gullahm; brihscham tam atkal leeku firds nemeeru darra, sawus draugus un raddus pamest, un ta tam wehl zittakahrtigi firds ehst. Pee ta tahdi tomehr darra nebehdigi un dsihwo peh'z saweem greh'zigeem lahumeem, bet ne peh'z Deewa likkumeem; Ja tahdi arri daschreis us Deewu

dohma, tad tee shehlojahs grehziggi un kurne prett fawu radditaju, itt kà tee winnam ko papreeksch buhtu dewusch, kas winnam teem pehz teefas bija ja:atdohd. Tà tee, Deewu pa wissam behrnischki ne bihdamees, kà ihsten besdeewigi zilweki, no dauds zictahm leetahm un notifikumeem ar ween bihstahs, un tã teem arri kà nepaklausigeem zilwekeem wissa zerriba truhksti.

Tã, kà jau pehz Mobsusa stahsteem tauns gars darbojahs, Ashdamu un Eewu pahrunnaht, lai tee ne tizzoh, ko Deews teem bija fazzijis un pawehlejis, tã tas fatans wehl taggad darra. Woi dauds zilweki muhsu laikòs ne arr' us daschadu wihsti ne rahda, ka tee fawu Deewu ne bihstahs, zaur to, ka tee pee faweem melleem un padarriteem grehkeem Deewu pefauz par leezineeku un par atreebeju, un nebehdiggi pee Deewa swehre, un drohschi prett wiina haufsteem grehko. Woi tahdi zilweki naw lihdsigi teem, ko swehti raksti nosihme ar scheem wahrdeem: (2 Tim. 3, 5.) »tee leefahs to deewabihjafchanu zeenih, bet winnas spehku'tee aisleeds', ar faweem darbeem ne rahda, ka tee Deewu bihstahs. Warr buht, ka zitti to jau fenn arr' irr atsinnusch, ka tee pee scheem peederr, kam deewabihjafchana truhksti, jebchu tee labbi sinn, ka Deews irr tas wissufinnadams, wissuwarrens un taifns Kungs, kas arri grehkus fawã laikã gan atmakfahs. Warr buht, ka zitti jau arr' irr mohzijufchees ar bailehm no daschadas nelaimes un sohndibas, tapehz, ka dauds grehku teem stahw prahtã, un ka tee no zilwekeem dauds waitrak irr bihjuschees, un ka zaur to winneem nahk tahds leels frids nemeers. Tomeht dauds paleek tahdã nemeerigã fridsbuhfchanã un ne kad ne apnemmahs, fawu Deewu waitrak bihtees, un fawas grehzigas eekahroschanas waitrak fawaldih.

Kas tad muhs wissulabbaki warr mahzihit un flubbinah, no schihs nelaimigas un neswehtigas dwehseles buhfchanas isglahbtees? — To weenigu padohmu, kas grehizineeku warr isglahbt no schihs besdeewigas buhfchanas, to Deews pats mums irr rahdjis un nolizjis; Deews eeksch fawa wissu-mihlaka dehla Jesus few paschu par mums irr nodewees. (2 Kor. 5, 21.) Winsch scho Jesu Kristu, kas no ne kahdeem grehkeem naw sinnajis, tã faktoht, par grehku (darritaju) irr darrijis, ka mehs (grehizineeki) eeksch ta stuhthu ta Deewa taifniba (preeksch Deewa taifni). (Ef. 53, 5, 6.) Schim Pestitajam bija ja:neff muhsu fehrigas; Deews winnam uskrahwe muhsu fahpes; winnu eewainoja muhsu pahrkahpschanu pehz, un muhsu apwainofchanas pehz, winsch tappe fagrauhts. — Deews pee scha fawa dehla wissai pasaulei rahdija, ka winsch warrens un taifns irr, wisseem grehkeem taifnajs atmakfatajs. Teescham, kas luhko us to krusstã-fistu Pestitaju, kam atgreesigu grehizineeku deht tahdas gruhdas mohkas bija ja-iszeesch, woi tas ne istruhkfees pahf faweem grehkeem? woi tas ne isbihftees preeksch Deewa taifnibas? Ja tas pee ta ne mahzajs, Deewu bihtees pahf wissahm leetahm, tad tas arri ne kur un ne kad to ne mahzifees; tas buht un paliks pasuddis grehizineeks. Ne kahds zits padohms naw, kas muhs no pasufchanas warr isglahbt. Winsch, tas wissu-swehtakajs un wissu-taifnakajs, winsch usnemm atgreesigu grehizineeku sohndibu. Winsch, kã zilweka dehts us fewim nemm muhsu grehkus un sohndibas; winsch fawu dshwibu nodohd par faweem brahtem. (Reem. 11, 33, 34.) »Ak dshkums tahs baggatibas, gudribas un Deewa atsibfchanas! — Zik ne-isman

nijamas irr Deewa teefas, un ne-isdibbinajami wiinna zeffi! jo kas irr pasinnis ta Kunga prahtu? kas irr bijis wiinna padohma dewejs? — Uk mehs to ween war-ram fazzih: Wiinna prahts un padohms irr muhsu fwehtiba, kas parahdijahs pee Kristus frusta.

Lai tad mehs, kristiti zilweff, tur mahjamees un apzerrejam to weenu leetu, kas mums gauschi wajaga; prohti: »Deewu bihtees pah wiffahm leetahm.« Tad teefcham armettistim grehzigu drohschibu un besdeewibu tikpat arri to leeku deewabihjaschanu un deewa-apzeenifchanu, fo tikfai ar mehli un luhpahm rahda. Pee Kristus frusta mehs mahjifimees sawu Deewu bihtees kristigi, ka labbi rahni behni sawus wezzakus bihtahs, prohti: no mihlestibas; tur ween arri mahjifimees, Deewu pee luhge garrâ un pateesibâ; tur mehs mahjifimees sew paschus labbakt arsiht, un arri sawu Kungu un Pestitaju; tur (Zahn. 1, 16.) dabbusim no wiinna pilnibas schehlastibu us schehlastibu; tur mehs mahjifimees, Deewu pareisi bihtees. Us to lai Deews dohd mums wisseem sawu schehligu palihgu un sawu fwehtibu. Amen.

3.

2 Mohs. gr. 20, 3. Tew ne buhs zittus Deewus turreht preeksch mannis.

Lutera isfkaidroschana: Mums buhs Deewu pah wiffahm leetahm mihleht.

Ko schee wahrdi muhs mahja: mums buhs Deewu pah wiffahm leetahm mihleht? — Apdohmajeet, pehz ko muhsu firds ilgojahs, pehz ko ta wiffuwairak kahro, ar ko ta fadraudsejahs, ko ta labpraht gribbetu dabbuht, kam ta labpraht nodohdabs, kas mums wiffu-leelaku preeku darra, un wiffuwairak patihf, — to mehs mihlejam pah wiffahm leetahm. Sche Deews nu gribb, ka wiinnu pah wiffahm leetahm buhs mihleht. Muhsu Kungs Jesus mahja: (Matt. 22, 36. 37.) ka schis irr tas augstakajs bauflis bauflibâ: tew buhs Deewu tawu Kungu mihloht no wiffas tawas firds, no wiffas tawas dwehfeles, un no wiffa tawa prohta. Deews to arr' pehz teefas un taifnibas, ka muhsu radditajs un usturretajs, no mums warr praffih, ka mehs, ka wiinna prahtigi raddijumi, wiinnu wiffuwairak mihlejam, wairak, ne ka wiffas zittas radditas, nepastahwigas, pasauligas leetas, raddus un draugus; mums Deewam ween buhs peederreht, ar wiffu, kas mums no wiinna irraid; pehz wiinna schehlastibas mums ween buhs kahroht; wiinnam wajaga buht muhsu-wiffaugstakai un wiffu-mihlakai mantai; eeksch Deewa un pee wiinna mums ween buhs mekleht meeru, preeku un palihgu. — Muhsu Kungs mahja: (Matt. 6, 24.) ne kas warr diwi fungrem kalpoht. To augstu deweju mums peenahkabs wairak wehl mihleht, ne ka wiinna dahwanas un aisdohtas mantas. Eeksch wisseem mums mihkeem zilwekeem, eeksch wiffahm mums dohrahm dahrgahm leetahm mums Deewu wiffuwairak buhs mihleht, zaur ko mums wifs irr, kas mums irraid, ta ka wiinnam arri bes kurnaschanas tabs mums aisdohtas mantas atkal ardohdam. Par wiffahm wiinna schehlastibas dahwanahm fo mehs wiinnam worram pretti doht? Kas mums gan irr pee meefas un dwehfeles, fo no ta mibla Deewa ne effam dabbujuschi? — Deews arri no mums tukschineekeem par wiffahm sawahm schehlastibas dahwanahm wairak ne praffa, ne ka: (Gal. salk. w. 23, 26.) »mans behrns, dohdi man tawu firdi, un lai mans zeffsch tawahm azzim patihf.« — Woi tad nu Deews pahleeku dauds praffa par sawu mihle-

stibu, fo wüsch bes müßu nopelna mums ikbeenas parahda? (Jerem. raud. ds. 3, 22. 23.) »Deewa apschelofchanahm naw gals; tahs irr ikristu jaunns, un winna peetizziba irr tohti leela.« — Woi tad pafaule, ar wisseem saweem nepastahwigeem preekeem un nihzigahm mantahm gan irr no tahdas wehrtibas, ka mehß to pahrlaeku eemihlejam, un pee ta aismirstam Deewu mihleht? — Woi swehti raksti muhs ne preemahja: (1 Jahn. 2, 15—17.) »Ne mihlejeet to pafauli, nedß to, kas irr pafaulè; ja kas to pafauli mihlo, eelßch ta naw ta Tehwa mihlestiba; jo wiss, kas irr pafaulè: meefas kahriba, azzu kahriba un lepniga dshwofchana, tas naw no ta Tehwa, bet no tahs pafaules, un ta pafaule pareet un winnas kahriba.« Tahdeem Deewa rad-dijumeim, kas pehz winna gihmja irr radditi, tahdeem ne peeklahjahs, kaut ko jirtu wairak mihleht, ne kà sawu Deewu; teem, kas sawjahs par Deewa behrneem, teem ne peeklahjahs, kaut kahdu zilweku woi pafaules leetu wairak mihleht, ne kà sawu Deewu weeu. Deewa ihstien paklaufigi behrni tikka! pehz sawu Deewu praffihß un pee winna turrefees, tee eedahwafees winnam no wiffas firds un pastahwigi. Lai nu ikweens no mums pahrbaudahß un ismeklejahß preeßch sawa Deewa, woi wüsch to tà mihlo pahrl wiffahm leetahm. To tas neatgreesigs, ne atdsimmiß grehzi-neeks ne darra. Tahdam trubhst schi mihlestiba, jo (Neem. 13, 10.) »ta mihlestiba irr tahs baußibas peepildishana.« Tä arri Kristus fakka: (Jahn. 14, 23.) »ja kas manni mihlo, tas mannu wahrdu turrehs (pehz mannahm mahjibahm dshwohs) un mans Tehws to mihlehs, un mehß pee to nahßim un mahjas weetu pee ta darrissim.« — Bet kahds nelaimigs un neswehtigs irr tas zilweks, kam schi mihlestiba nawa! Tahds drohßchi un nebehdigi pahrkahpj wiffus Deewa banßtus, tahds eelßch sawas neatgreesigas buhßchanas irr nabbags, pasuddis un pasubdinahß zilweks. Tam mums allaschin ja-stahw prahra, tad skaidrak' atihßim un saprattissim scho likkumu: »teu buhs Deewu pahrl wiffahm leetahm mihleht.« Ak kaut mehß apgaismoti Jesus mahjekki dshwohs wiffi, to dshwu Deewu, scho schelligu Debbes-tehwu un apgahdataju no wiffas firds apjeenihß, behrnischli bihtees un mihleht. Schis pateessigs Deewe fakka tà: (Ezek. 33, 11.) tik teescham, kà es dshwoju, man ta besdeewiga zilweka nahwe ne patihß; bet es gribbu, lai tas atgreeschahß no sawa jella un dshwo. — Bet kà mehß warram palikt par tahdeem, kas Deewu pahrl wiffahm leetahm mihlo? — Tahdi mehß tad ween kluhßim, kad to apdohmajam un gaischi atsihßtam, ka wüsch muhs grehzigus zilwekus jau irr mihlejis un lehprahtrigi paneffis, kad mehß wehl Deewa eenaidneeki un prectineeki bijam sawa neatgreesiga firdsbuhßchana. Tapehz tas Ap. Jahnis raksta: (1 Jahn. 4, 10.) »Eelßch ta stahw ta mihlestiba, ne ka mehß Deewu effam mihlejuschi, bet ka wüsch muhs irr mihlejis, un sawu dehlu subtijs par falih-dsinaschanu,« ka tas müßu grehklus falihdsinatu. Kahdu leelu mihlestibu Deews mums jaur to irr rahdijs! (Jahn. 3, 16.) »ik tohti Deews to pafauli (tohs grehzigus zilwekus) irr mihlejis, ka wüsch sawu paschu ween-peedsimmuschu Dehlu dewis, ka wisseem teem, kas eelßch winnu tizz, ne buhs pasust, bet to muhschigu dshwo-schanu dabbuht.« Woi gan scho leelu mihlestibu, fo Deews mums eelßch Kristus irr rahdijs, ihstien effam atsinmuschi? Woi gan pareisi effam apdohmajuschi, zil dauds Jesum tas makfajis, muhs no muhschigas pasuschanas glahbr? Tas, kas no mums

fcho wiinna leelu mihlestitibu irr atsinnis, un kas muhsu starpâ wiinnam arri tizzigs un paklausigs paklat-dsinnejs irr palizzis, woi tas gan aisleegs sawu mihlestitibu schim sawam Kungam un dwehseles draugam, eelsch ka pats Deews mahjoja, un woi tas gan no fcha sawa Pestitaja atkal atkrittihs? — Winsch jau no mums wairak ne gribb, ne kâ muhsu firsniġu mihlestitibu. Woi winsch to grubti un dahrgi naw nopelnijs?

Tas firdschehligs Deews lai zaur swehtu garru muhsu prahtu apgaismo un muhsu firdi swehti, ka jo deenas jo skaidrak' atsihtam fcho leelu mihlestitibu muhsu Deewa un wiinna Dehla, muhsu dahrga Pestitaja, un ko schis mums irr paradhijs zaur to, ka winsch muhsu deht sawam Debbehs-tehwam bija paklausigs lihds nahwei pee krusa. Slawehts irr muhsu Deews un arri no mums par wiffahm leetahm mihtohs, kas muhs eelsch Kristus un zaur wiinnu paprecksch irr mihlejis; lai wiinnu atkal mihtojam no wiffas firds, no wiffas dwehseles, no wiffa garra un prahta. Amen.

4.

2. Mohs. gr. 20, 3. Lew ne buhs zittus Deewus turreht precksch mannis.

Luttera isfkaidroschana: Mums buhs us Deewu pah'r wiffahm leetahm zerrecht.

Ko scheewahrđi mahja: »mums buhs us Deewu pah'r wiffahm leetahm zerrecht? — Apdohmajeet: us ko mehs wiffuwairak pakaujamees, kam, kâ sawam ihtenam draugam drohschi ustizzam, no ka palihgu un wiffu labbu sagaidam, kam no firds padewigi effam, — us to mehs zerream. Deews schê praffa: mums buhs pah'r wiffseem zilwekeem, pah'r wiffahm leetahm us wiinnu ween wiffuwairak zerrecht. Daschs zilweks gan dohmahs: to es jau sinnu, ka Deews to no man gribb, ka us fcho wiffuwarrenu, schehligu Kungu wiffu kungu wiffuwairak buhs pakautees; bet tas tomehr gan arri buhtu negudri, kad es pee ta ne mas arri ne gribbetu zerrecht us fcho, woi to, kas man warr palihdseht un derrecht, un daschureis ar' jau irr palihdsejis, lai nu woi irr zilweks, woi zittas leetas.« — Ko tu, mihtajs lassitajs, pah'r to dohma? Woi tahds bija Deewam prahts pee fcha lfkuma? Woi mums irr wehlehts, ka us tahdu wiffu us Deewu zerream? — Eâ ne, tahda zerriba Deewam ne patihk. Muhsu wiffu-augstakajs mahjitajs Jesus itt skaidri mahja (Matt. 6, 24.): ne weens warr diwi kungeem kalpoht; jo tas weenu eenihdehs un ohtru mihlehs, woi weenam peekerfees un ohtru atmertihs. Eâ fazzija arri Deewa wahrđi us weenu zilweku, kas us sawu mantu pakahwahs (Luk. 12, 20.): tu negudrs zilweks! schinni nakri Deews atraffihs tawu dwehsele no temis, un kam tas buhs, ko tu effi sakrahjis? — Eâ arri lassam (Jerem. 17, 5.): »Eâ fakka tas Kungs: nolahdehts irr tas zilweks, kas us zilwekeem pakaujahs, un meesu eezell par sawu elsoni, un ka firds no ta Kunga atkappj.« (Gal. f. w. 3, 5.) »Pakaujees us to Kungu no wiffas firds, un ne pakaujees us tawu gudribu.« (Jerem. 17, 7.) »Swehtihst irr tas zilweks, kas us to Kungu pakaujahs, un ka zerriba tas Kungs irraid.« Woi schee bihbeles wahrđi skaidri ne mahja, ka mums us Deewu wairak buhs zerrecht un pakautees, ne kâ us zilwekeem un us wiffahm zittahm leetahm?

Woi tad schis muhsu mihtajs radditajs un usturretajs to arri pehz teefas un tainibas no mums ne warr praffiht? — Winsch tikka gribb, ka mums wiffas sawas

suhdifchanas buhs mest us winau, un pee ta irr sohljis, ka winsch gahdajs par mums (1. Petr. 5, 7.) »Buhtu winsch ko fazzjis un ne darrjis? jeb runnajs, un ne tur-rejis (4 Mof. gr. 23, 19.)?« Ta ne! — Winsch ar sch-hligu prahtu griibb, ka mums winaam ween buhs nodohrees un pawehletees, no winaa ween wissu buhs zerreht un sagaidht. Des schahs palaufchanas un zerribas us Deewu mehs welti moh-zifimees un ne kahdu firdsmeeru ne baudfifim.

Bet ismeklefimees, woi muhsu wistiga un famiffust firds daschahrt wairak ne zerre us zilwekem un us zittahm pasauligahm leetahm? Ja zits arri tik besdeewigs naw, ka dohma un fakka, ka tam Deewa palihgs ne waisagohr, tad tomehr dauds zilweku atrohdahs, kas us sawu mantu un baggatibu, us saweem raddeem un draugeem, us sawu paschu gudribu wairak palaujajs, ne ka us sawu Deewu. Lufhojeer, schee irr winau elka-deewi, pee kam tee eefsch truhkumeem, behdahm, nelaimehm, neweffelibahm palihgu zerre dabuht. Us teem tee palaujajs un zerre pirmak un wairak; un zaur to atrauj Deewam grehziqi to gohdu, kas winaam ween nahkajs. Tahdi ne behda par Deewa draudeschanu (Ef. 42, 8.): Es esmu tas Kungs, tas irr mans wahrds; es sawu gohdu zittam ne dohschu, neds mannu sawu teem elkeem.

Woi gan tahds zilweks, kas eefsch sawahm laizigahm waijadfibahm un truhkumeem us sawu Deewu ne zerre un ne palaujajs, ne dauds mafak zerrehs us winau pee sawas dwehseles waijadfibahm? Woi winsch gan us to ar pilnu zerribu Deewa palihgu mekles un isluhgfees? Woi tahds tur pretti ne famiffis, nofummigs un gauschi nemeerigs ne schelohs: »wisseem zitteem Deews gan warr scheligs buht, bet man ne. Ja es scho woi to grehku ne buhtu darrjis, tik palaidigi ne buhtu tik ilgi dshwojis, ja es agraki Deewa schelastibu un grehku peedohschanu, atgreesdamees no grehkeem, buhtu meklejis, tad gan warretu us Deewu zerreht.« — Ta tas besdeewigs zilweks, tas neatgreesigs, no kauna garra stubbinahs, papreefch teem Deewa wahrdeem paleek netizigs un nepaklaufigs, ilgi ta grehziqi dshwodams, eekriht pehzaki isfamiffeschana, un zittas leelas kauna leetas un grehds, un pehdigi, ja ne wehl atgreeschahs, nemm nilnu gallu ar breefmahm.

Bet ko tad tahdam nabbagam buhs darriht, kas gauschi grehtfirdigs un sawa prahta ismiffis lshds ar to pirmu brakta-kahweju Koinu fakka: nu manni grehki leelaki, ne ka Deews man tohs warr peedoht, — un kas us tahdu wihsi ne mas wairs us Deewu ne zerre? — kas tamjadarra? — Lai tahds apdohma, ka Jesus Kristus irr nahjis mekleht un fwehtu darriht to, kas pasuddis. (Lufk. 19, 10). Lai apdohma, zil dauds tas atfuchtes wissu-mihlakajs Deewa Dehs, muhs pestidams no muhschigas pasufchanas, irr runnajs, mahzjis, darrjis, ka grehti zeetis un miris, zil dauds tas winaam mafajis (Ewes. 4, 12), muhs, kas bijam tumfchi eefsch saprafchanas, fwefchi eefsch tahs Deewam patihkamas dshwofchanas un Deewa prettineeki, muhs atkal darriht par Deewa paklaufigeem behneem. Zaur sawahm gaischahm mahzibahm un fwehtu nenoseedligu dshwofchanu un mirschenu winsch (Ap. d. gr. 26, 18.) atdarrija grehziineeku ajzis, ka tee atgreeschahs no tahs tumfibas us to gaischumu, no wella warras pee Deewu, un dabu grehku peedohschanu un fwehtifchanu. Woi

fchis muhsu augsts mahzicajs mums naw atneffis to dabrgu ewangeliumu, to eepreezi-
nadamu sinu: ka Deews ne gribb' to nahwi, to muhschigu pasufchanu ta grehzieneka
(2 Petr. 3, 9.) Tik teescham, fakka tas Kungs wiffu kungu pats (Ezek. 33, 11.)
tik teescham, ka es dsihwoju, man ne patihk ta nahwe ta besdeewiga, bet ka tam besdee-
wigam buhs atgreestees no sawa zekka un dsihwoht. « Deews gribb, ka wiffi zilweki
muhschigi tohp isglahbri (Ef. 1, 18). Zaur to praweetu Esaijasu Deews ta runna:
ja arr' juhfu grehki tik farkani buhtu, ka affins, tatschu tee paliks balti, ka sneegs.
Apfoblifchanu deefgan no Deewa un winna dehs! Ta pehz tabdai ismiffufchai dweh-
felei, kas behdigi shehlojabs: kas pestihš man no tahm fohdibahm, fo es tik ilgi ar
dauds grehkeem esmu nopelnijis? Kas man warr atdoht tohs dsihwibas=gaddus,
fo es nebehdigi un besdeewigi esmu padshwojis? Ka es nabbags warrefchu dabbuht
to taifnibu, kas preeksch swehta un taifna Deewa geld? — tabdai flummigai dweh-
felei ne warr labbaku padohmu doht, ne ka scho: nemmees drohschu firidi, un zerre
ar atgreefigu prahtu stipri to, ka Deews, kas baggats no shehlastibas un no apsheh-
lofchanas, kas irr pajeetigs un lehnprahtigs, tew arri zaur Kristu shehfligs buhs, tew
grehkus peedohts, un ja pastahwigs paliksi sawa atgreefchanā, tohs Kristus deht tew
wairs ne peelihšsinahs. Ta tu arri ka atdsimmis un mohdsinahs zilweks aisween
drohschaki, weenweenigi us sawu Deewu un Pestitaju zerrefi, un nomohda buhdams
fargafees atkahpt. Kas Deewu behrnifchki ne bihtahs, un pahw wiffahm jittahm lee-
tahm arri ne mihto, tas arri ne warr us Deewu wiffu wairak zerrefi un palautees.

Lai tas mihtajs Kungs ikweenam nespehzigam zilwekam palihds dsihwoht pehz
Deewa labpatifchanas — ka mehš Kristus laudis preezigi, drohschi, un ar stipru
zerribu, Jesus wahrdā, winnu warram peeluhgt, ka labbi rahni behrni sawu tehru
luhds. Amen.

13.

Kā ja=atbild us 7tu lihds 13tu jautafchanu.

- us 7tu: Gattā weens no Rawusa dehleem. (Luhko 2trā Sam. gr. 21, 20.)
us 8tu: Israēla behrni rutšnefi. (Luhko 4trā Mohf. gr. 11, 5.)
us 9tu: Dahwidam Newibofets, Jonatana dehis. (Luhko 2trā Sam. gr. 4, 4. 9, 3—7.)
us 10tu: Dahwidu. (Luhko 2trā Sam. gr. 17, 29.)
us 11tu: Saula un Jonatana kaulus. (Luhko 2trā Sam. gr. 21, 12.)
us 12tu: Rizvas divi un Mikales peez dehli. (Luhko 2trā Sam. gr. 21, 6. 8. 9.)
us 13tu: Gofenes walši, tanni brijdi, kad Egipterds tee pirmdsimmušchi nomirre.
(Luhko 2trā Mohsufa gr. 11, 7.)

J a u t a f c h a n a s.

- 14) Kapehz kaisija putraimus us' alkas wahku?
15) Kas few schuhpla wahgus likke taifihk no Lihbanus kohkeem?
16) Kur tee trihs wihtri: Noiis, Danijels un Zjabs fanahze kohpā?

36.